

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เรื่อง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

The Office Of Academic Resource Information And Technology

รายละเอียด

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หรือ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงมีพระนามเดิมว่า “สิน” (ชื่อจีนเรียกว่า “เซินเซินชิน) พระราชสมภพเมื่อวันอาทิตย์ที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2277 พระราชบิดาเป็นชาวจีนแต่จิว ชื่อ “นาย ไทฮอง” ได้สมรสกับหญิงไทยชื่อ “นางนงเอียง” ในช่วงรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (สมเด็จพระธรรมราชาธิราชที่ 3) ซึ่งเจ้าพระยาจักรีได้ขอไปอุปการะเป็นบุตรบุญธรรมตั้งแต่วัยเยาว์ ครั้นอายุ 5 ปี เจ้าพระยาจักรีได้นำไปฝากเรียนกับพระอาจารย์ทองดี วัดโกษาवास (วัดคลัง) ทรงศึกษาหนังสือขอมและหนังสือไทยจนจบปริบูรณ์ ตลอดจนศึกษาพระไตรปิฎกจนแตกฉาน ต่อมาเมื่ออายุครบ 13 ปี เจ้าพระยาจักรีได้นำตัวเด็กชายสิน ไปถวายตัวเป็นมหาดเล็ก ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ และได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ทำราชการกับหลวงศักดิ์นายเวร ซึ่งเป็นบุตรของเจ้าพระยาจักรี เมื่อมีเวลาว่างจะศึกษาหาความรู้ กับอาจารย์ชาวจีน อาจารย์ชาวญวน และอาจารย์ชาวแขก จนเชี่ยวชาญและสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่วทั้ง 3 ภาษาครั้นเมื่ออายุครบ 21 ปี ได้อุปสมบท ณ วัดโกษาवास ทรงดำรงอยู่ในสมณเพศได้ 3 พรรษา จึงลาสิกขา และกลับมารับราชการตามเดิม ด้วยความฉลาดรอบรู้ขนบธรรมเนียมตลอดจนภารกิจต่างๆ อย่างดี สามารถทำงานต่างพระเนตรพระกรรณได้ จนได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นมหาดเล็ก รายงานราชการทั้งหลายในกรมมหาดไทย และ กรมวังศาลหลวงครั้น พ.ศ. 2301 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเสด็จสวรรคต สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอุทุมพรเสด็จขึ้นครองราชย์ได้ 3 เดือนเศษ ก็ถวายราชสมบัติแก่สมเด็จพระเชษฐาธิราช “สมเด็จพระบรมราชาที่ 3” (สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ) สมเด็จพระเจ้าเอกทัศทรงโปรดเกล้าฯ ให้นายสินมหาดเล็กกรายงาน เป็นข้าหลวงเชิญท้องตราพระราชสีห์ไปชำระความที่หัวเมืองฝ่ายเหนือซึ่งปฏิบัติราชการได้รับความดีความชอบมากจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นหลวงยกกระบัตร เมืองตาก ช่วยราชการพระยาตากครั้นพระยาตากถึงแก่กรรม ก็ทรงโปรดให้เลื่อนเป็น “พระยาตากปกครองเมืองตาก” ในปี พ.ศ. 2307 พม่ายกกองทัพมาตีหัวเมืองปักษ์ใต้ของไทย โดยมีมังมหานรธาเป็นแม่ทัพเมืองทางใต้ได้อย่างง่ายดาย ติเรื่อยตลอดหัวเมืองทางใต้จนถึงเมืองเพชรบุรี จนกรุงศรีอยุธยาได้ส่งกองทัพไทยมีพระยาโกษาธิบดีกับพระยาตากไปรักษาเมืองเพชรบุรีไว้ จนตีพม่าแตกถอยไปทางด้านสิงขรต่อมาปี พ.ศ. 2308 พม่ายกกองทัพมาตีไทยอีก พระยาตากได้มาช่วยรักษาพระนครไว้ได้ จึงได้ปูนบำเหน็จความดีความชอบ ได้รับโปรดเกล้าให้เลื่อนเป็น “พระยาวชิรปราการ เจ้าเมืองกำแพงเพชร” แต่ยังไม่ทันได้ปกครองเมืองกำแพงเพชร ก็เกิดศึกกับพม่าครั้งสำคัญ จึงถูกเรียกตัวให้เข้ารับราชการในกรุง เพื่อป้องกันพระนคร จนถึงปี พ.ศ. 2309 ขณะที่ไทยกับพม่ากำลังรบกันอย่างดุเดือด พระยาวชิรปราการ เกิดท้อแท้ใจหลายประการคือ

1. พระยาวชิรปราการ คุมทหารออกไปรบนอกเมืองจนได้ชัยชนะยึดค่ายพม่าได้ แต่ทางผู้รักษาพระนครไม่ส่งกำลังไปหนุน ทำให้พม่าสามารถยึดค่ายกลับคืนได้
2. ขณะที่ยกทัพเรือออกรบร่วมกับพระยาเพชรบุรี พระยาวชิรปราการ เห็นว่าพมามีกำลังมากกว่าจึงห้ามมิให้พระยาเพชรบุรีออกรบ แต่พระยาเพชรบุรี ผีนออกรบ จนพ่ายแพ้แก่พม่าจนตัวตายในสนามรบ พระยาวชิ

รปรากการ ถูกกล่าวหาว่าทอดทิ้งให้พระยาเพชรบุรีเป็นอันตราย

3. ก่อนเสียกรุง 3 เดือน พม่ายกทัพเข้าปล้นพระนคร ทางด้านที่พระยาวชิรปราการรักษาอยู่ เห็นจวนตัว จึงยิงปืนใหญ่ขัดขวาง โดยมีได้ขออนุญาตจากศาลาลูกขุน จึงถูกฟ้องชำระโทษภาคทัณฑ์ด้วยสาเหตุดังกล่าว พระยาวชิรปราการเห็นว่าขึ้นอยู่ช่วยป้องกันพระนครต่อไป ก็ไม่มีประโยชน์อันใด และเชื่อว่ากรุงศรีอยุธยาต้องเสียแก่พม่าในครั้งนี้เป็นแน่ ดังนั้นในช่วงพลบค่ำวันเสาร์ ขึ้น 4 ค่ำ เดือนยี่ ปีมะแม อัฐศก (พ.ศ. 2309) พระยาวชิรปราการได้พาเหล่าทหารเอกคือ พระเชียงเงิน หลวงพรหมเสนา หลวงพิชัยราชา (ต่อมาเป็นพระพิชัยดาบหัก) หลวงราชเสนหา ขุนอภัยภักดีพร้อมสมัคพรตพวกประมาณ 500 นาย ดีฝ่าวงล้อมออกจากค่ายพิชัยมุ่งออกไปจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตีออกมาทางบ้านหันตรา (ทุ่งหันตรา อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบัน) กองทัพพม่าบางส่วนได้ไล่ติดตามมาที่บ้านข้าวเม่า บ้านสัมพันธคีต (ในเขตอำเภออุทัย) และต่อสู้กันจนถึงเที่ยงคืนพม่าก็ถอยทัพกลับไป พระยาวชิรปราการจึงพากองกำลังเข้าเลียบชายทะเลด้านตะวันออกเฉียงเพื่อเกลี้ยกล่อมชาวบ้านให้เข้าร่วมในกองกำลังเข้าโจมตี และผ่านมาที่บ้านนาเรียง (เขตอำเภอบ้านนา) แขวงเมืองนครนายก ข้ามแม่น้ำมาที่บ้าน กงแจะ ด้านเมืองปราจีนบุรี พวกพม่าทราบข่าวได้ตั้งกำลังต่อต้านอยู่ที่ ปากน้ำเจ้าโล้ (ไหลลงแม่น้ำบางปะกง อำเภอบางคล้า) แขวงเมืองฉะเชิงเทรา จึงเกิดการปะทะกันทั้งสองฝ่ายในวันอังคาร ขึ้น 14 ค่ำ เดือนยี่ ปีมะแม อัฐศก (พ.ศ. 2309)

หลังจากพระยาวชิรปราการได้รับชัยชนะที่ปากน้ำเจ้าโล้แล้ว ได้เดินทางมาทางบ้านหัวทองกลาง สะพานทอง (อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี) ล่องเข้ามาในเมืองชลบุรี บริเวณบ้านบางปลาสร้อย และเดินทางมายังบ้านนาเกลือ แขวงเมืองบางละมุง นายกลม (หรือฉบับพระราชหัตถเลขาชื่อว่า นายกล้า) เป็นนายช่างสุ่มไพรพลหัวหน้า ต่อมาในวันอาทิตย์ แรม 6 ค่ำ เดือนยี่ ปีมะแม อัฐศก (พ.ศ. 2309) นายกลมได้นำกำลังของพระยาวชิรปราการมา ค้างแรมที่ “ทัพพระยา” (บางฉบับเรียกว่าพญา) รุ่งขึ้นไปที่บ้านนาจอมเทียน ทุ่งไก่อเตี้ย สัตหีบ ประทับแรมหนึ่งคืน แล้วเดินทางตามชายทะเลไปถึงตำบลหึงโฆง และบ้านน้ำเก่า แขวงเมืองระยอง เมื่อถึงเมืองระยอง มีพระยา ระยอง (บุญเมือง) เป็นเจ้าเมือง ไม่ยอมสวามิภักดิ์ พระยาวชิรปราการ จึงทำการตีเมืองระยองได้ และปะทะกับกลุ่มของขุนรามหมื่นชองที่บ้านประแส แขวงเมืองจันทบูร บ้านไร่ บ้านกล้าเมืองแกลง จนได้รับชัยชนะ มุ่งหน้ายึดจันทบุรีซึ่งเป็นเมืองใหญ่เพื่อใช้เป็นฐานที่มั่น เจ้าเมืองจันทบุรีมิยอมสวามิภักดิ์ พระยาตาก (พระยาวชิรปราการ) จึงต้องใช้จิตวิทยาในด้านการรบมาใช้กับแม่ทัพนายกอง พันพู่ขวัญกำลังใจของไพร่พล เพื่อต้องการรบให้ชนะ โดยสั่งให้หุบ หม้อข้าวหม้อแกง พร้อมเปล่งวาจาเราจะตีเมืองจันทบุรีในค่ำวันนี้ เมื่อกองทัพพุ่งเข้าเยินกินเสร็จแล้ว ทั้งนายไพร่ให้เททั้งอาหารที่เหลือและต่อยหม้อเสียให้หมดหมายไปกินข้าวเข้าด้วยกันในเมืองเอาพุงนี้ ถ้าตีเอาเมืองไม่ได้ในค่ำวันนี้ก็จะตายเสียด้วยกันให้หมดทีเดียว“ครั้นถึงเวลาค่ำ พระยาตากจึงได้สั่งให้ทหารไทยจีนลอบเข้าไปอยู่ ตามสถานที่ที่ได้วางแผนไว้แล้วให้คอยฟังสัญญาณเข้าตีเข้าเมืองพร้อมกัน มิให้ส่งเสียงจนกว่าจะเข้าเมืองได้ พอได้ฤกษ์เวลา 3 นาฬิกา พระเจ้าตากก็ขึ้นคอช้างพังศิริบัญชาพร้อมยิงปืนสัญญาณ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

แจ้งแก่เหล่าทหารเข้าตีเมืองพร้อมกัน ทรงใส่ช้างเข้าพังประตูเมือง

จนยึดเมืองได้สำเร็จครั้งถึง พ.ศ. 2310 พม่าก็ยกทัพตีพระนคร นับเป็นเวลาที่พม่าล้อมค่ายอยู่ถึง 1 ปี 2 เดือน กรุงศรีอยุธยาจึงเสียแก่พม่า ในรัชสมัยพระเจ้าเอกทัศ ถือเป็นพระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายของกรุงศรีอยุธยาหลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาแล้ว บ้านเมืองเกิดแตกแยก หัวเมืองต่างๆ ตั้งตัวเป็นใหญ่ต่างคนต่างรวมสมัครพรรคพวกตั้งเป็นก๊กต่างๆ ได้แก่ ก๊กสุกี้พระนายกอง ก๊กพระยาพิษณุโลก ก๊กพระเจ้าฝาง ก๊กเจ้าพระยานครศรีธรรมราช และก๊กเจ้าพิมาย พระยาวชิรปราการได้จัดเตรียมกองทัพอยู่เป็นเวลา 3 เดือน ก็ยกกองทัพเรือเข้ามาทางปากน้ำเจ้าพระยา จนตีเมืองธนบุรีแตก จับนายทองอินประหาร แล้วเลยไปตีค่ายโพธิ์สามต้น แดกยับเยิน สุกี้พระนายกองตายในที่รบ ชับไล่พม่าออกไปพ้นแผ่นดินไทยสำเร็จ

ในปี พ.ศ.2310 ซึ่งใช้เวลากู้อิสรภาพกลับคืนจากพม่า ภายในเวลา 7 เดือนเท่านั้นจากนั้น พระยาตาก (พระยาวชิรปราการ) จึงยกทัพกลับมากองกรุงธนบุรี ทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี และปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2311 ทรงพระนามว่า “สมเด็จพระบรมราชาที่ 4” แต่ประชาชนนิยมเรียกพระนามว่า “พระเจ้าตากสิน”

จากนั้นทรงยกกองทัพไปปราบปรามก๊กต่างๆ จนราบคาบ ทรงใช้เวลารวบรวมอาณาเขตอยู่ 3 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. 2311 – พ.ศ.2313 จนกอบกู้เอกราช รวมเป็นพระราชอาณาจักรเดียวตั้งเดิมสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงครองราชย์เป็นเวลา 15 ปี จึงทรงสวรรคตเมื่อ วันเสาร์ เดือน 5 แรม 9 ค่ำ จศ. 1144 ปีชาล ตรงกับวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2325 สิริพระชนมายุได้ 48 พรรษา พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถ กอบกู้ประเทศชาติให้เป็นเอกราชอิสรภาพตราบเท่าทุกวันนี้ประชาราษฎร์ผู้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ทรงยกย่องถวายพระเกียรติพระองค์ท่านว่า “มหาราช” รัฐบาล ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้พร้อมใจกันสร้างอนุสาวรีย์ บริเวณหน้า “ศาลาว่าการเมืองพญา” เพื่อน้อมรำลึกในพระเกียรติประวัติ เกียรติยศและเกียรติคุณให้ปรากฏกับอนุชนรุ่นหลังตราบเท่าทุกวันนี้

คาถาบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ (3จบ) โอมสิโน ราชาเทวะ นะมามิหัง ชะยะ ตูภาวัง สัพพะ ศัตตฺวีนาส สันติ(3-9 จบ) เครื่องบวงสรวงสังเวศสำคัญสุราขาว มะขามเปียก ไข่ต้ม

คำสำคัญ : สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช บุคคลสำคัญ

ที่มา : <https://www.pattaya.go.th>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-12-21

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1831&code_db=610003&code_type=TK001